

Metodiskais materiāls

Problēmsituāciju risinājumi

Rīgas Valda Avotiņa pamatskola –
attīstības centrs

2018.

Metodiskais materiāls ir domāts pedagogiem darbam ar izglītojamiem, kuriem ir mācīšanās un uzvedības traucējumi.

Rīgas Valda Avotiņa pamatskola – attīstības centrs ir skola, kurā mācās izglītojamie ar mācīšanās traucējumiem. Pēdējo gadu vērojumi liecina, ka skolā arvien vairāk mācās skolēni, kuriem dominējošie ir uzvedības traucējumi.

Skotu rakstnieks S. Smailzs ir teicis: “Labākā disciplīnas skola ir ģimene.” Pedagogi mēdz teikt: “Ja vecāki pareizi audzina savus bērnus, tad izglītības iestāde un vienaudžu kolektīvs viņus nevar sabojāt. Ja vecāki nepareizi vai slikti audzina savus bērnus, tad pedagogi ir bezspēcīgi.” Bērniem, kur ģimenē nav nodrošināta vajadzīgā uzraudzība, nav ieaudzināti sociālie pienākumi un atbildība, savaldīšanās un uzvedības motīvus nereti nosaka uzmanības pievēršana.

Metodiskā materiāla tapšanā piedalījās visi Rīgas Valda Avotiņa – attīstības centra pedagogi, ne tikai aprakstot dažādas situācijas, kas saistītas ar mācīšanās un uzvedības traucējumiem, bet kopā ar skolas psihologu un psihiatru meklējot risinājumus problēmai. Tās nav gatavas receptes, bet pieredzes apkopojums – rekomendācijas, kas varētu palīdzēt risināt problēmas.

PIEREDZES SKOLA.

Īss problēmsituācijas apraksts	Rekomendācijas
1) 2. klases skolēns, saskaroties ar pirmajām grūtībām mācību procesā, izvēlas nepildīt uzdoto. Tā vietā zēns sāk nodarboties ar blakus lietām, traucē pārējiem, var skaļi smieties. Ja skolēns tomēr ir noskaņojies darbam stundā, bet pēkšņi kaut kas atkārtoti neizdodas, tad skolēnam novērojamas agresīvas dusmu izpausmes – kāju dauzīšana pret grīdu, mugursomas spārdīšana, emocionālas reakcijas.	• Lai sniegtu zēnam atbilstošas rekomendācijas, vispirms nepieciešams veikt psiholoģisko izpēti – jāizvērtē zēna kognitīvo, emocionālo un uzvedības sfēru. • Psiholoģiskās izpētes rezultāti ļautu izprast, kas tieši zēnam sagādā grūtības, un kāpēc zēns uzvedas šādā veidā. Iespējams, zēnam var būt mācīšanās traucējumi, uz ko netieši norāda tas, ka zēns ātri padodas, saskaroties ar grūtībām, kad citi skolēni pilda uzdevumus, zēns dara to, ko spēj - nodarbojas ar blakus lietām, nevis pilda mācību uzdevumus. Savukārt zēna agresijas izpausmes varētu liecināt, ka zēns piedzīvo stresu, nespējot izpildīt viņam neatbilstoši izvirzītās prasības. Taču agresijas izpausmes varētu liecināt arī par grūtībām kontrolēt un regulēt savas emocijas un uzvedības. Iespējams, šīm uzvedības grūtībām pamatā var būt arī kādi emocionāli pārdzīvojumi, kas pat var nebūt saistīti ar mācībām un skolas vidi. Iemesli var būt dažādi, un katram no tiem būs atšķirīgas rekomendācijas. • Svarīgi, ka zēns netiek kritizēts par agresīvo uzvedību; šāda uzvedība ir jāšaredz kā grūtību simptoms – zēna agresīvā uzvedība liecina, ka zēnam ir kādas grūtības, un kritika un aizrādījumi nekādā veidā nepalīdzēs zēnam mainīt uzvedību. • Sniegt emocionālu atbalstu, pieņemot zēna emocijas, piemēram, audzinātāja var atspoguļot zēna uzvedību un emocijas: “Es redzu, ka tev nav viegli izpildīt šo uzdevumu,” “Es patiešām saprotu, ka jūties dusmīgs, kad jāpilda teksta uzdevums”. • Audzinātāja var uz brīdi atļaut zēnam pārtraukt uzdevuma pildīšanu, piedāvājot pārslēgt uzmanību (“Es redzu, ka šobrīd tu jūties aizkaitināts. Taču es zinu, ka tu ļoti labi man palīdzi – lūdzu, nāc notīri tāfelī”) vai piedāvājot veidus kā nomierināties (“Es zinu, ka tev šobrīd nav viegli. Aizver burtņīcu, un kopā ar mani ieelpo un izelpo, lēni un dziļi.”). • Tā vietā, lai teiktu zēnam, ko nedarīt, piedāvāt skolēnam vēlamu uzvedību (ko darīt), piemēram, nevis teikt “Nesmejies!”, bet gan norādīt labvēlīgā balsī tonī: “Lūdzu, atver grāmatu!” • Regulāri un bieži pamanīt un paslavēt jebkuru vēlamu uzvedību, piemēram, “Paldies, ka atvēri

	grāmatu!”, “Tu esi ļoti čakli strādājis. Tu vari lepoties ar sevi.”, “Paldies, ka tu palīdzēji.”
2) 3. klases skolniecei ir problēmas ar skaitīšanu un atņemšanu. Meitene skaita uz pirkstiem. Nespēj iemācīties reizrēķinu.	• Lai sniegtu meitenei atbilstošas rekomendācijas, vispirms nepieciešams veikt psiholoģisko izpēti – jāizvērtē meitenes intelekta spējas un mācīšanās sasniegumus (lasīšanā, rakstīšanā, matemātikā). • Psiholoģiskās izpētes rezultāti ļautu pilnīgāk izprast meitenes grūtības matemātikā. • Iespējams, meitenei var būt specifiski aritmētisko iemaņu traucējumi. • Ja meitenei tiek diagnosticēti specifiski aritmētisko iemaņu traucējumi, tad ļaut meitenei izmantot atgādnēs (reizināšana un dalīšana); verbālu informāciju papildināt kopā ar vizuālu informāciju (vizualizēt matemātiku ar attēliem, uzskatāmiem materiāliem, paraugdemonstrējumiem). • Samazināt uzdevumu apjomu. • Regulāri treniņi 15 – 30 min, nostiprinot aritmētikas pamatiemaņas. • Pārbaudes darbos atvēlēt ilgāku laiku uzdevumu izpildei.
3) 3.klases skolēns reti pilda klases darbu, bieži nav sagatavojies stundai, bieži neizprot uzdevumus, ļoti zema mācību motivācija, noraida visu, kas prasa piepūli un gribasspēku, paaugst ilgs laiks līdz saņemtas uzdevumu izpildei, ignorē aizrādījumus, neievēro noteikumus, traucē klases biedriem, aizvaino tos, izsaka dažādas replikas, stundas laikā var piecelties un pārvietoties pa klasi.	• Lai sniegtu zēnam atbilstošas rekomendācijas, vispirms nepieciešams veikt psiholoģisko izpēti – jāizvērtē zēna kognitīvo, emocionālo un uzvedības sfēru. • Psiholoģiskās izpētes rezultāti ļautu izprast, kas tieši zēnam sagādā grūtības, un kāpēc zēns uzvedas šādā veidā. Iespējams, zēnam var būt mācīšanās traucējumi, uz ko netieši norāda zēna apgrūtināta iesaistīties mācību procesā. • Svarīgi zēnu atbalstīt tā, lai veicinātu zēnu atgūt mācību motivāciju, - rast iespēju, lai zēns varētu piedzīvot panākumus mācībās, piemēram, piedāvāt uzdevumus ar atvieglotu saturu atbilstoši zēna spējām, nevis ar tādu saturu, kas ir atbilstošs klases līmenim. Ja zēns piedzīvos atkārtotas neveiksmes, tas vēl vairāk negatīvi ietekmēs viņa mācību motivāciju. • Neskatoties uz zēna uzvedības grūtībām, vispirms pamanīt, kad zēna uzvedība ir vēlama, un to pozitīvi pastiprināt ar uzslavu un iedrošinājumu “Es redzu, ka tu vari ļoti labi uzvesties – tu mierīgi sēdi jau vairākas minūtes! Tu esi malacis!”. Nevēlamo uzvedību maksimāli ignorēt, taču neignorēt, kad zēns kļūst agresīvs pret sevi vai apkārtējiem. Jebkura kritika vai aizrādījums tikai vēl vairāk pastiprinās negatīvo uzvedību, nevis liks zēnam mainīt savu uzvedību. • Pārrunāt ar zēnu un skaidri definēt, kādu vēlamo uzvedību sagaida audzinātāja. Ieteicams ar zēnu

	vienoties, ka tās ir tikai dažas noteiktas uzvedības, piemēram, teikt nevis “Tev labi jāuzvedas!”, bet gan “Stundas laikā tev ir jānosēž 15 min savā solā!” Pēc laika, kad zēns, spēj izpildīt šo uzvedību un vienlaikus ir saņēmis pozitīvu pastiprinājumu no audzinātājas, tad šo laiku var pagarināt.
4) Vecāki neatzīst, ka bērnam ir grūtības apgūt mācību vielu. Vecāki stāsta, ka mājās bērns spēj izpildīt visus uzdevumus, taču stundu laikā skolēns nespēj tikt galā ar uzdevumiem. No mājas tiek nestas rādīt burtnīcas, kurās ir izpildīti uzdevumi, taču tos pašus uzdevumus zēns nespēj izpildīt, strādājot individuāli ar skolotāju.	• Svarīgi ir veicināt konstruktīvu sadarbību starp skolotāju, vecāku un skolas atbalsta personālu. Skolotājs var rosināt sarunu, kurā piedalās katra no iesaistītajām pusēm. • Reizēm ir nepieciešamas vairākas sarunas ar konkrētiem pierādījumiem, līdz vecāki spēj pieņemt, ka bērnam ir kādas grūtības. • Saruna ir jāvirza bērna vislabākajās interesēs. • Iedrošināt vecākus sadarboties ar psihologu, lai varētu zēnam veikt psiholoģisko izpēti, kas ļautu izprast bērna grūtības.
5) 4.klases skolēns stundās kļūst izklaidīgs, paviršs, vienaldzīgs, negribīgi veic uzdoto, būtiski pasliktinās sekmes mācībās. Zēns zaudējis interesi par nodarbībām, kas iepriekš patika. Zēns kļūst arvien nomāktāks, noslēgtāks, bieži sūdzas par galvas sāpēm, par sliktu pašsajūtu, nogurumu, palielinās kavēo studu skaits, gan attaisnoti, gan neattaisnoti.	• Darbā ar skolēnu jāiesaista skolas atbalsta komandas speciālisti. • Uz sarunu jāaicina skolēna vecāki, lai pārrunātu skolā novērotās skolēna uzvedības, noskaņojuma un sekmju pasliktināšanās iemeslus. Sarunā jānoskaidro, vai vecāki novērojuši pārmaiņas zēna uzvedībā arī mājās, vai konsultējušies ar psihologu vai psihiatru. • Skolēnam nepieciešams psihoemocionālā stāvokļa izvērtējums. • Ja konstatēti depresīvas uzvedības traucējumi, ārstam psihiatram jāizvērtē medikamentozas terapijas nepieciešamība. • Vēlama psihoterapija.
6) 5.klases skolēna sekmes un uzvedība.	• Darbā ar skolēnu jāiesaista skolas atbalsta komanda.

strauji pasliktinās. Stundās ir nemierīgs, skaļi izsaka aizskarošas piezīmes klases biedriem, arī skolotājiem un citiem skolas darbiniekiem. Uzvedas demonstratīvi, izaicinoši, aiztiek klases biedru personīgās mantas, metā tās, pat apzināti lauž. Zēns aizskar klases biedrus, iesaistās un provocē kautiņus.	• Jāatbalsta, jāapbalvo sociāli vēlama uzvedība, iespēju robežās jāignorē sociāli nevēlama . • Skolēnam nepieciešama psihoemocionālā stāvokļa izvērtēšana. • Nepieciešamas konsultācijas pie psihologa un psihiatra. • Ja konstatēti personības traucējumi, kam raksturīga emocionāla nestabilitāte, impulsivitāte, antisociālas iezīmes, ārstam psihiatram jāizvērtē medikamentozas terapijas nepieciešamība. • Personības attīstībai svarīgs sociālo prasmju treniņš psihologa vadībā gan grupā, gan individuāli.
7) Zēns neveic mācību uzdevumus, parastā atbilde -nezinu, nesaprotu. Raksturīgas zemas iegaumēšanas spējas. Aizrādījumi izraisa afekta stāvokli – līdz sevis žņaugšanai. Zēns visus skūpstā, mēdz citu klātbūtnē aizskart sev intīmas ķermeņa daļas, uzmācas un aizskar meitenes.	• Skolēnam nepieciešams veikt psihoemocionālā stāvokļa un ģimenes stāvokļa izvērtējums, lai noskaidrotu, vai zēns nav cietis no emocionālas vai fiziskas vardarbības. • Ja rodas aizdomas par pārciestas vardarbības gadījumu, darbā ar zēnu un ģimeni nekavējoties jāiesaista Valsts policija un pašvaldības sociālais dienests, Bāriņtiesa. • Ja zēnam attīstās depresīvi, jaukti vai agresīvi uzvedības traucējumi, nepieciešama ārstēšanās pie psihiatra. • Pārciestas vardarbības gadījumā nepieciešamas psihologa konsultācijas. • Iespēju robežās vēlama psihoterapija – mākslas terapija, mūzikas terapija, smilšu spēles terapija, kognitīvi biheiviorālā terapija, individuālā vai ģimenes terapija.
8) Zēnam ir 8 gadi, mācās 1.klasē. Zēnam ir skaņu izrunas traucējumi. Lai veiktu korekciju, logopēdei ir jāstrādā ar spoguļi un ar savu paraugu jādemonstrē mēles, zobu un lūpu pozīciju, taču zēns atsakās skatīties gan uz logopēdi, gan uz sevi	<u>1.Alternatīvi risinājumi.</u> uzskates materiāls – mute, lai uzskatāmi parādītu mēles un zobu pozīciju attēli (A. Brantevičas grāmatas “Draiskie artikulācijas vingrinājumi”). <u>2. Uzslavas un apbalvojumi.</u> • uzslavas : “Tu to izdarīji pareizi!”, ”Tev labi izdevās!” u.c. • atzinības zīmes (piem. zvaigznītes, krāsaini aplīši, u.c.) <u>3.Sagatavošanās darbam</u>

spoguļi. Kad jāiet uz citu telpu (arī uz logopēdijas kabinetu), zēns atsakās to darīt, kļūst satraukts, grūti pierunājams to darīt. <u>Psihiatra slēdziens:</u> Specifiski runas artikulācijas traucējumi. Jaukti specifiski attīstības traucējumi. Viegli kognitīvi traucējumi. <u>Psihologa slēdziens:</u> Saskarsmes, komunikācijas problēmas, pazeminātas kognitīvās, intelektuālās spējas. <u>Logopēda slēdziens:</u> Valodas sistēmas nepietiekama attīstība (III līmenis).	• klases audzinātājs pirms logopēdijas nodarbībām pabrīdina zēnu, ka viņam būs jāiet uz logopēdijas kabinetu • klases audzinātājs seko līdzi, lai zēns būtu pabeidzis savas iesāktās darbības un spētu noskaņoties uz nākamo darbību • logopēds pirms nodarbības jau pastāsta, kas plānots darīt nodarbībā, kāda būs secība un kādi būs apbalvojumi <u>4. Novērošana, darbības maiņa.</u> Situācijās, kad redzams, ka zēnam grūti izpildīt uzdevumu un viņā rodas dusmas, pārtraukt uzdevuma izpildi un mainīt uz darbību, kas noņem trauksmi vai atvieglināts uzdevums. <u>5. Sadarbība ar vecākiem.</u> • regulāri informēt vecākus par mācību procesa gaitu un rezultātiem • mājas darbu veikšanā iesaistīt vecākus (sekot līdzi precīzai izrunai, sarežģītu zilbju, vārdu izruna u.c)
9) Gundars (8 gadi) mācās 2.klasē. Pirmo gadu mācās pēc speciālās izglītības programmas bērniem ar mācīšanās traucējumiem. Laba vārdu izpratne, spēj spriest, izmantojot savas valodas zināšanas. Raksturīga vizuāli telpiskā domāšana. Zēnam ir palēlināts darba temps, vāji attīstītas lasīšanas un rakstīšanas prasmes.	• Apstrādes ātruma veicināšanai var izmantot darba lapas, kur, piemēram, jāatrod pēc ātrāk divi vienādi objekti vai atšķirības. • Darba atmiņas trenēšanai ieteicamas atmiņu spēles. • Palīdzēt zēnam vingrināt īslaicīgās atmiņas spējas – piemēram, nolasīt skaļi kādu stāsta fragmentu un lūgt bērnam to atstāstīt vai atbildēt uz jautājumiem par stāstījuma detaļām. • Nodrošināt biežu norādījumu atkārtotību un pārskatu. Lūgt skolēnam atkārtot vai pārfrazēt norādījumus, lai veicinātu informācijas saglabāšanu. • Lasīt un rakstītprasmes iemaņu attīstīšanai un korekcijai nepieciešamas logopēda nodarbības.

Spēj prātā apstrādāt ierobežotu, nelielu informācijas apjomu.	• Lasīšanas un rakstīšanas sasniegumu veicināšanai vēlams vairāk lasīt (regulāri, nelielu apjomu), tādējādi arī paplašinot izpratni par pareizrakstību.
10) Rihards (6 gadi) nāk no bilingvālas ģimenes, mācības pirmsskolā apgūst latviešu valodā. Zēns nelabprāt mācās burtus, savukārt ciparus zēns pazīst. Skolotāja stāsta, ka zēns nelabprāt runā klases priekšā, reizēm varot klusēt. Zēna izruna ir neskaidra, bieži ar grūtībām var saprast, ko zēns saka. Mamma par Riharda valodas attīstību norāda, ka pirmos vārdus viņš izteicis 3 gadu vecumā, bet 4 gados lietojis daudz vairāk vārdu nekā līdz tam. Mamma zēnu raksturo kā hiperaktīvu, minot, ka Rihards bieži dīdoties, nevarot nosēdēt mierīgi. Arī skolotāja norāda, ka Rihards esot saspringts, nervozs. Var novērot, ka zēns uz brīdi sastingst un skatās tukšumā, nereaģējot uz skolotājas jautājumiem. Šobrīd Rihards dzīvo pilnā ģimenē, ir nepilnu gadu jaunāks brālis, kā arī 2 vecāki brāļi.	• Psihoģiskās izpētes rezultāti norāda, ka zēna intelekta spējas ir zemā līmenī, kā arī zēna tēvs ir fiziski un emocionāli vardarbīgs pret zēnu. • Nepieciešams nodrošināt psihologa konsultācijas gan zēnam, gan arī mammai ar mērķi mazināt zēna trauksmi. • Zēna stiprās puses: Rihards spēj izprast vārdu nozīmi, uztvert verbāli loģiskās sakarības, atšķirt būtisko no nebūtiskā, izdarīt verbālus spriedumus, pietiekošs īslaicīgās atmiņas apjoms darbā ar vizuālu stimulmateriālu, spēj pietiekoši ātri veikt uzdevumus ierobežotā laikā, spēj uztvert, pievērst uzmanību un iegaumēt vizuālas detaļas, spēj veikt manipulācijas prātā ar uztvertajiem vizuālajiem stimuliem, spēj izdarīt spriedumus, kas nav saistīti ar valodas lietošanu. • Zēna vājās puses: nevienmērīga uzmanības noturība, pazeminātas īstermiņa audiālās uztveres spējas, iespējams, zēna trauksme par piedzīvoto emocionālo vardarbību apgrūtina koncentrēšanos, nepieciešams ilgāks laiks, lai pārstrādātu informāciju, un kognitīvā darbība prasa lielāku piepūli, tādējādi ātrāk radot nogurumu. • Ņemot vērā zemās intelekta spējas Pedagoģiski medicīniskās komisijas ietvaros lemt par piemērotāko apmācības programmu – ieteicama speciālā izglītības programma izglītojamajiem ar mācīšanās traucējumiem. • Nepieciešama individuāla uzmanība un atbalsts mācību procesā un valsts pārbaudes darbos. • Regulārs un biežs pozitīvs pastiprinājums brīžos, kad zēns strādā (piemēram, Tev labi sanāk uzrakstīt šo teikumu, Tu labi esi atrisinājis šo piemēru, turpini strādāt tikpat labi tālāk). Tas var palīdzēt iedrošināt zēnu aktīvāk atbildēt mācību vielu. • Iepazīstināt iepriekš ar paredzamo uzdevumu (piemēram, „Mēs rakstīsim teikumus. Pēc tam es izsaukšu bērņus nolasīt 1 teikumu. Es arī Tevi izsaukšu, un Tev vajadzēs izlasīt savu teikumu”). • Zēnu izsaukt atbildēt mācību vielu klases priekšā tikai iepriekš brīdinot, kā arī ļaujot pašam zēnam izvēlēties, kad atbildēt. Piemēram, zēnam var teikt: “Es šodien tevi izsaukšu. Tu vari izvēlēties, kuru uzdevumu tu vēlies atbildēt klases priekšā.”

- Samazināt vienlaikus doto instrukciju skaitu; ja norāde ir garāka, to sadalīt pa daļām (piemēram, nevis „Paņem burtnīcu un ieraksti šodienas datumu!”, bet gan „Uz galda noliec burtnīcu!”, pēc tam „Atver burtnīcu vaļā!”, pēc tam „Izlaid 2 līnijas” utt.”. Pēc katras darbības var paslavēt zēnu par viņa spējām atbilstoši labi padarītu darbiņu.)
- Nodrošināt biežu norādījumu atkārtošanu un pārskatu (daudz biežāk atkārtot un pārraudzīt nekā parasti tas tiek nodrošināts citiem klasesbiedriem!). Svarīgi ir regulāri pārbaudīt, vai skolēns pareizi ir izpratis instrukciju, sniegt papildus paskaidrojumus.
- Lūgt skolēnam atkārtot vai pārfrāzēt norādījumus, lai veicinātu informācijas saglabāšanu (piemēram, „Lūdzu, pastāsti man, kas Tev tagad ir jādara.”, pēc tam „Ļoti labi, Tu esi sapratis, kas tieši Tev tagad ir jādara!”).
- Izmantot vienkāršu vizuālu stimulmateriālu (attēls, kurā attēlots, kas tieši ir jādara, uzlīmēts uz galda), lai palīdzētu skolēnam atcerēties kādu aktuālu darbības secību vai izskaidrotu mācību vielu (to, kas parasti sagādā grūtības, piemēram, attēls ar rakstītiem un drukātiem burtiem). Nodrošināt, lai mutiskas instrukcijas tiktu dublētas ar vizuālām instrukcijām.
- Strukturēt darba lapu vai mācību grāmatas lapu, iezīmējot laukumu, kas attiecas uz vienu konkrētu uzdevumu, kas skolēnam jāpilda attiecīgajā brīdī. Piemēram, var aizklāt pārējos uzdevumus, lai tie nenovērstu uzmanību, izmantot līmlapiņas, uzlīmes, lai pievērstu zēna uzmanību uzdevumam.
- Uzdevumu sadalīt pa nelielām daļām (piemēram, lasāmo tekstu sadalīt pa rindkopām vai pārējās rindkopas ir aizsegtas, uz vienas lapas viens uzdevums, tādejādi skolēnam citi uzdevumi nenovērš uzmanību, ir vieglāk sekot līdzi). Samazināt vizuālas informācijas apjomu lapā. Viens uzdevums uz vienas lapas.
- Sniedzot mutiskus norādījumus, uzturēt ar skolēnu acu kontaktu.
- Pasniegt jauno informāciju pakāpeniski, lai skolēnam ir laiks nostiprināt zināmo un integrēt jauno informāciju ilgstošajā atmiņā. Biežāk atkārtot jau iepriekš mācīto.
- Dot papildus laiku, lai skolēns varētu sniegt atbildi un pabeigt uzdevumu. Var samazināt uzdevumu skaitu, apjomu. Ja apjoms saglabāsies tikpat liels kā pārējiem klasesbiedriem, tad uzdevumus zēns pildīs vēl ilgāk, un skolēnam mazināsies uzmanības koncentrācija. Var palielināt starpbrīžu skaitu.
- Tekstā iekrāsot svarīgākos vārdus, kam jāpievērš uzmanība.
- Zēns tiek vērtēts nevis pēc klases kopējā līmeņa, bet pēc savu spēju līmeņa.

11) 4. klases skolēns emocionāli reaģē uz jebkādām pārmaiņām ierastajā dienas ritmā, piemēram, stundu maiņa skolotājas slimības dēļ izraisa dusmu lēkmi. Stundās nespēj pārslēgties no viena darbības veida uz citu. Zēns nespēj ilgstoši noturēt uzmanību darba veikšanai. Dusmu lēkmju dēļ ar viņu nespēj kontaktēties arī pārējie bērni.	• Lai sniegtu zēnam atbilstošas rekomendācijas, vispirms nepieciešams veikt psiholoģisko izpēti – jāizvērtē zēna kognitīvo, emocionālo un uzvedības sfēru. • Psiholoģiskās izpētes rezultāti ļautu izprast, kas tieši zēnam sagādā grūtības, un kāpēc zēns uzvedas šādā veidā. • Tā kā zēnam ir svarīga rutīna, tad var veidot dienas plānu ar piktogrammām un uzrakstiem, iekļaujot arī citas aktivitātes, ne tikai mācību stundas. Kad kāda no aktivitātēm nevar notikt kā plānots, dienas plānā var ievietot alternatīvu aktivitāti; taču svarīgi, ka zēns ar to tiek iepazīstināts savlaicīgi. Ieteicams katru rītu ar zēnu izrunāt gaidāmās dienas aktivitātes. • Iepriekš brīdināt zēnu, ka pēc dažām minūtēm sekos nākošā aktivitāte. “Pēc 5 minūtēm tev būs jābeidz pildīt uzdevums un jāaizver burtnīca.”, “Tev vēl atlikušas 2 minūtes, un tad tev būs jāaizver burtnīca.”, “Pabeidz rakstīt pēdējo teikumu.” Var izmantot pulksteni, smilšu pulksteni, lai laicīgi informētu, kad aktivitāte jābeidz pildīt. • Uzdevumu sadalīt pa nelielām daļām (piemēram, lasāmo tekstu sadalīt pa rindkopām vai pārējās rindkopas ir aizsegtas, uz vienas lapas viens uzdevums, tādejādi skolēnam citi uzdevumi nenovērš uzmanību, ir vieglāk sekot līdzi). Samazināt vizuālas informācijas apjomu lapā. Viens uzdevums uz vienas lapas.
12) 1. klases skolniekam grūtības sagādā lasīšana, rakstīšana un rēķināšana. Psiholoģiskās izpētes rezultāti norāda, ka zēna intelekta spējas ir zemā līmenī un atbilst bērniem, kuriem ir mācīšanās traucējumi. Skolēnam nepieciešams ilgāks laiks, lai pārstrādātu audiāli uztvertu informāciju, grūtības uztvert un apstrādāt vizuālu informāciju, šauras zināšanas par to, kā vajadzētu reaģēt un uzvesties dažādās ikdienas, sociālās situācijās.	• Samazināt vizuālus stimulus apkārt skolēna darba vietai. • Samazināt vizuālas informācijas apjomu lapā. Viens uzdevums uz vienas lapas. • Rakstu darbos strukturēt lapu, ievērojot līnijas, iezīmējot laukumu, kas attiecas uz katru uzdevumu. • Palīdzēt skolēnam fokusēties, kad tiek izmantots vizuāls materiāls – izmantot lineālu vai iedrošināt vilkt līdzi ar pirkstu, kad jālasa secīgi pa līnijām. Veidot rāmīti, kuru uzliek tekstam, lai aizklātu nevajadzīgo informāciju, kas novērš skolēna uzmanību. • Lietot tekstā izcēlumus – iekrāsot, pasvītrot, uzsvērt atslēgas vārdus, lietot simbolus un piktogrammas. • Uzlīme pie pildāmā uzdevuma (no kuras vietas jāsāk lasīt, rakstīt). Bultiņas, ja ir grūtības ar virzienu. • Sniegt rakstiskus izdales materiālus ar palielinātiem burtiem.

	• Samazināt vienlaikus doto instrukciju skaitu; ja norāde ir garāka, to sadalīt pa daļām.• Nodrošināt biežu norādījumu atkārtošānu un pārskatu.• Ja nepieciešams, var izmantot vienkāršotu uzskatāmu stimulumateriālu, lai palīdzētu skolēnam atcerēties kādu aktuālu darbības secību.• Iepazīstināt iepriekš ar paredzamo uzdevumu.• Sniedzot mutiskus norādījumus, uzturēt ar skolēnu acu kontaktu.• Pasniegt jauno informāciju pakāpeniski, lai skolēnam ir laiks nostiprināt zināmo un integrēt jauno informāciju ilgstošajā atmiņā.• Lūgt skolēnam atkārtot vai pārfrāzēt norādījumus, lai veicinātu informācijas saglabāšanu.• Dot papildus laiku, lai skolēns varētu sniegt atbildi un pabeigt uzdevumu.• Pārbaudes darbus veidot kā testus (pareizas/nepareizas atbildes, multiplo izvēļu atbildes), lai samazinātu nepieciešamību brīvi atcerēties informāciju.